

כאיל תערוג גליון 24 פקודי תשע"ד

פנינים על פרשיות השבוע וענינא דיומא, ממרן רבן של ישראל רבנו
בעל האילת השחר שליט"א, מספריו הק' ומכתבי תלמידים

מתורת הפרשה

ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו. (פקודי מ, יח)

ובמדרש (תנחומא פקודי י"א) איתא...אלא שהיה משה מיצר על שלא נשתתף הוא עמהן במלאכת המשכן, כיצד הנדבה נתנה על ידי ישראל, והמלאכה נעשית ע"י בצלאל ואהליאב וחכמי לב, ולפי שהיה משה מיצר העלים הקדוש ברוך הוא מהם, ולא היו יכולין להעמידו, כיון שהטיחו פניהם מכל מקום ולא היו יכולין להעמידו, נכנסו כל ישראל אצל משה, אמרו משה רבינו כל מה שאמרת לנו עשינו, וכל מה שצויתנו ליתן ולחוציא. נתנו הכל והרי כל המלאכה לפניך שמא חסרנו שום דבר, או ויתרנו על כל מה שאמרת לנו, ראה הכל לפניך והיו מראין לו כל דבר ודבר, שנא' ויביאו את המשכן אל משה וגו', וכתב וירא משה את כל המלאכה וגו', אמרו לו לא כך וכך אמרת לנו לעשות, אמר להם הן, וכן על כל דבר ודבר, אמרו לו ואם כן למה אינו עומד, שהרי כבר נצטערו בצלאל ואהליאב וכל חכמי לב להעמידו, ולא היו יכולין, והיה משה מיצר על דבר זה, עד שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לפי שהיית מיצר שלא היה לך עשייה ולא חלק במלאכת המשכן, לפיכך לא יכלו אותן חכמים להעמידו בשבילך, כדי שידעו כל ישראל, שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם, ואיני כותב לו הקמה אלא על ידך, שנאמר ויקם משה את המשכן, וכן הוא אומר וידבר ה' אל משה ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד, אמר משה רבש"ע איני יודע להעמידו, אמר ליה עסוק בידך ואתה מראה להעמידו, והוא עומד מאליו ואני כותב עליך שאתה הקימתו". וצריך להבין מדוע היה צורך מיוחד לנס כדי להעמיד את המשכן, ואמאי לא עשה ה' באופן שיוכלו להעמידו בלא נס.

גם צריך להבין, שהרי לכאורה בהמשך המסעות כן היו הלווים מפרקים ומעמידים את המשכן, ואמאי שם לא הוצרכו למשה רבנו. ועוד צ"ב מה הענין שאמר ה' למשה שיעסוק כאילו מעמידו, ויהיה עומד מאליו. אמאי צריך לעשות כאילו הוא מעמידו ולא יעמוד לגמרי לבד, וגם איזו מעלה יש א"כ למשה עד שנקרא שהוא הקימו.

וי"ל דהמשכן היה בו קדושה גדולה, ואינו סתם מבנה גשמי, וע"כ הוא נצרך לכח הקדושה של משה רבינו כדי לעמוד. ולכן גלגלו משמים שמשה רבינו, שהיה חציו איש האלוקים, חציו בן אדם וחציו איש האלוקים, לא יתן תרומה למשכן אלא יקים אותו בפועל. אומנם בכח הקדושה שהכניס משה רבנו לקרשי המשכן, שוב נשארה בו הקדושה, והצליחו אח"כ הלווים להעמידו בכל המסעות. ומה שהוצרך משה לעשות כאילו הוא מעמידו, יש בזה יסוד לחיים, שכל מעשי האדם אינם אלא למראית עין, והכל פועל ה' לבדו, אמנם האדם צריך לעשות את המוטל עליו ואז מסייע לו ה'. ועל כן אל יאמר האדם שעל פי חישוביו אין הוא יכול להצליח במצוה המוטלת עליו, וא"כ אין הוא חייב בזה, אלא עליו לעשות את יכולתו והקב"ה יסייעו, ואף ייקרא על שמו כיון שממילא כל מה שאדם שעושה הוא רק מראית עין. [ופעמים שאדברה השתדלות מרובה מקלקלת]. (רשימות רבי יצחק לוינשטיין זצ"ל בקו' יצחק ירנן עמ')

(216)

והלבשת את אהרן את בגדי הקדש ומשחת אתו וקדשת אתו וכהן לי. (פקודי מ, יג)

ל' הרמב"ם בסה"מ: והמצוה ה"ג היא שנצטוו הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים לכבוד ולתפארת ואז יעבדו במקדש. משמע שיש מצוה בעצם הלבשה. וביאר הגר"י (זבחים י"ח) שההגדרה בדבריו שיש מצוה להיות לבוש בגדי כהונה בשעת העבודה, והיא לא מצוה עצמית אלא שייכת לעבודה, ובאמת כל לשונות הרמב"ם הם כך, בסה"מ צ שנצטוו הכהנים ללבוש וכו' ואז יעבדו, במנין הקצר כ' להיות הכהנים לובשים לעבודה בגדי כהונה, ובהל' כלי המקדש בפרטי המצוות "ללבוש בגדי כהונה לעבודה", משמע שהמצוה היא להיות לבוש בגדים בעבודה דווקא.

אך ישנה שיטה שאכן המצוה היא בעשיית הבגדים, והיא שיטת הרס"ג (ח"ג פרשה ס"ח) כפי שלמד בדבריו הר"י פערלא. הרס"ג הביא את מצות בגדי הכהונה בח"ג ששם ערך את המצוות שהם מוטלות על הציבור, ולא בח"א שם הביא את המצוות המוטלות על היחיד, משמע שהמצוה בבגדים היא עשייתם וזוהי מצוה המוטלת על הציבור.

ורבנו שליט"א הביא בשיעורו תו"כ מפורש שיש מצוה בעשיה, דאיתא שם (אחרי מות ז' ז') אין לי אלא מלאכת רשות מלאכת מצוה מנין וכו' שלא יארוג שני חוטין במכנסים משמע שיש מצוה בעשיה. (לכבוד ולתפארת עמ' קו)

ובאילת השחר (פ' תצוה עמ' רמ"ה) כ' רבנו: יל"ע אם עושי הבגדים בירכו ברכה מפורשת על כל בגד כגון אקב"ו לעשות מעיל לעשות אפוד או שבירכו ברכה כללית אקב"ו לעשות את הבגדים, ובאמת יל"ע אם יש מצוה לעשות בגדי כהונה או שזה רק הכשר מצוה וע"י בערוה"ש קדשים סימן ל"א אות ד'. ועוד יל"ע אם הכהנים בירכו כשלבשו בגדי כהונה, וא"כ יל"ע אם בירכו ברכה כללית על לבשת בגדי כהונה, או ברכה פרטית על כל בגד. ובאמצעות החיים סימן י"ח סעיף א' כתב דמבואר בדברי הר"מ בסה"מ מצוה ל"ג שחשב מ"ע בפ"ע ללבוש בגדי כהונה לעבוד בהם, ולפ"ז בלבשתן הוא מקיים מ"ע בפ"ע ובדאי צריך לברך אשר קב"ו ללבוש בגדי כהונה. והנה למש"כ להלן כ"ט ד' דמשמע שמשה נצטוו להלביש את אהרן ובניו בפעם הראשונה את הבגדים, יל"ע אם משה בירך כשהלבישם אקב"ו להלביש את הבגדים.

ענינא דיומא – באחד באדר משמיעים על השקלים – צדקה

אין אדם מעני מהצדקה

נשאל רבנו שלטי"א מדוע תקנו שלא יבזבז אדם יותר מחומש שמא ירד מנכסיו הא אין אדם מעני מן הצדקה. והשיב שחששו שיתן בכוונה בלתי ראויה שעליו לא נאמרה ההבטחה שלא ינוק, ועלול להצטרך לבריות, ואחר התקנה שוב כ"א שיתן יותר מאזהרת חז"ל גם הוא אינו בכלל ההבטחה. [ושב השואל ושאל כן למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א והשיבו במכתב, יש גם דברים שגורמים לעניות ואולי נגזר עליו עניות מחמת סיבת אחרת, ויש לחשוש שזה יקרה לו ע"י שיתן חומש, והקשה לו שוב, דהא מ"מ ע"י הצדקה לא מתגלגל דבר רע. והשיבו בידיים לא צריך להביא עליו העניות. (ובתורתו יהגה כרך ד' עמ' תכ"ט)]

שלא כדרך הטבע

התפרסם בשמו של רבנו שלטי"א דמי שהקב"ה חננו בעשירות שלא כדרך הטבע, גם נתינותיו לצדקה צריכים להיות שלא כדרך הטבע. והיינו כי לשמר עשירות שלא כדרך הטבע צריכים לתת מעל הטבע דזהו המלח המשמר את הממון. (ושמרו לעשות עמ' פ"ב)

להצטרף לצדקה

אמר רבנו על דברי רש"י (פר' ויקרא ה, יז). "רבי עקיבא אומר הרי הוא אומר (דברים יז ו) על פי שנים עדים או שלשה עדים וגו', אם מתקיימת העדות בשנים, למה פרט לך הכתוב שלשה, אלא להביא שלישי להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו לענין עונש והזמה. אם כך ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה עכא"כ שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה". ונטפל היינו אפי' אם המצוה היתה נעשית לולא הצטרפותו, [וכמו במקרה של העדים שבשנים כבר יש עדות והשלישי בעצם מיותר] **וכן כשאוספים צדקה ואחד מוסיף פרוטה אע"פ שהמצוה היתה נעשית גם בלעדיו מ"מ הוא נטפל לעושי מצוה ומקבל שכר.** (אילת השחר ויקרא עמ' לד)

למה נחשב הפסד

תמה רבנו: הנה בעצם הדבר דשומר אבידה נחשב שומר שכר בגלל ההנאה דנפטר מליתן צדקה לעני בזמן שעוסק באבידה. צ"ב למה זה נקרא ריוח והרי בשו"ע יו"ד סי' ר"מ כתוב לעולם אין אדם מת מן הצדקה, ולא דבר רע ולא היוזק מתגלגל על ידה, והצדקה דוחה גזרות קשות וברעב תציל ממות עכ"ל. אי"כ הרי לא מפסידים ע"י נתינת צדקה. וע"כ צ"ל דריוח והפסד נמדד לפי הסתכלות אנשים באופן גשמי והם רואים שנחסרים ממון. (אילת השחר דברים עמ' ק"ד)

לא להשתמש לפני שמעשר

יתכן שלא כדאי להשתמש קודם שנותן צדקה ומעשר כספים, ולאחר המעשר זה נקרא שמשמש מן החולין. (אילת השחר בראשית עמ' רפט)

צדקה מיד שמבקשים

הנה בתענית י"א א' איתא דנחום איש גמזו הי' סומא וכו', ומפרש בגמרא, אמר לתלמידיו אני גרמתי לעצמי דבר זה פעם אחת הייתי מהלך בדרך וכו' בא עני אחד וא"ל פרנסני א"ל המתן עד שאפרוק מן החמור לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצתה נשמתו וכו' עיי"ש. ומשמע שאין חיוב לתת לעני מיד ברגע שמבקש ונחום תבע מעצמו רק בגלל שהעני מת. אמנם דעת רב יוסף בב"ק נ"ו ב' דשומר אבידה דינו כשומר שכר כיון דבשעה שמתעסק עם האבידה הוא עוסק במצוה ופטור לתת צדקה לעני, והנה לשטוח הכסות שמצא לוקח כמה רגעים ואם הוא מרויח פרוטה זו, משמע שהעני לא רוצה להמתין עד שיגמור להתעסק עם האבידה, ואם כשמגיע עני לבקש צדקה אפשר לומר לו להמתין קצת אי"כ למה זה נקרא שמרויח פרוטה ע"י האבידה, ומשום כך נעשה שומר שכר הרי אם העני אינו רוצה להמתין קצת עד שיגמור להתעסק עם האבידה אי"כ גם לולא זה יכול להפטר מנתינת הצדקה ע"י שיאמר לעני להמתין והעני לא רוצה וילך, אלא משמע שחייבים לתת לעני מיד כשמבקש וצ"ע. (אילת השחר בראשית עמ' קמ"ו)

מנהגי רבנו

מנהג רבנו להפריש חומש מנכסיו לצדקה, ומלבד זה נותן בכל בוקר לפני התפילה פרוטות לצדקה כמבואר בהלכה. וסיפר פעם רבנו, כי לפני הרבה שנים דיבר עם אדם אחד קצת בתוקף, ואותו אדם התייחס לזה יותר ממה שנאמר ונפגע, וכמובן ניסה רבנו לפייסו. ואחר שכבר נסתלק לבית עולמו לפני הרבה שנים, אומר רבנו שבכל יום נותן פרוטה לצדקה ומזכיר את שמו שיהי' לעילוי נשמתו. (פרי חיים קפ"ב).

צדקה תציל ממות

כותב הרה"ג ר' הלל קופרמן שליט"א: מעשה ביהודי שהיה נחשב לבעל צדקה גדול ונהרג הוא עם כמה מבני משפחתו במיתה משונה רח"ל. ושאלנו למרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א על פשר אסון זה ואמר וז"ל, בטוחני שיהודי זה לא נתן אפילו מעשר כספים, אם היה נותן מעשר כספים לא היה מת, שהרי נאמר וצדקה תציל ממות ובודאי שבמיתה משונה כזו לא היה מת, גם אם הגיע זמנו. ומקורו גמרא בב"ב י א. והוסיף ואמר, 'אדם עשיר בקנה מידה שלו חייב מעיקר הדין לתת לפחות חומש', ובדרך כלל העשירים הגדולים רחוקים מלתת אפילו מעשר, ועל כל תרומה שנותנים שכלפי המקבל חשובה היא מבקשים הם שלטים, פרסום, והכרת הטוב עמוקה על תרומתם הגדולה, אך איך הם מסתדרים עם החיוב שלהם. ועוד סיפר, היה אצלי יהודי הנחשב לעשיר גדול שאמרו לי עליו שהוא בעל נכסים של כמאה מליון דולר. ואני שואל אתכם, האם ידוע לכם שיהודי זה נתן לפחות עשר מליון דולר לצדקות, הלואי, ועוד האריך בענין זה. וסיים וחזר ואמר, אותו בעל צדקה גם מעשר לא נתן, דאם היה נותן לא היה מת. ושאלנוהו האם הוא מרשה לנו לפרסם הדברים ברבים, וענה: בודאי שכן, אני לא מדבר דבריי בסתר. לאחר זמן הבאנו למרן שליט"א את דברי האבות דר"י פרק ד' וז"ל, מעשה בחסיד אחד שהיה רגיל בצדקה, פעם אחת הלך וישב בספינה בא הרוח וטבע ספינתו בים, ראהו רבי עקיבא ובא לפני בית דין להעיד על אשתו להנשא, עד שלא הגיע עת לעמוד בא אותו האיש ועמד לפניו, אמר לו אתה האיש שטבעת בים, אי"ל הן, ומי העלך מן הים, אי"ל צדקה שעשיתי היא העלתני מן הים, אי"ל מנין אתה יודע, אי"ל כשירדתי לעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מגלי הים שזו אומר לזו וזו אומר לזו רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים שעשה צדקה כל ימיו, באותה שעה פתח רבי עקיבא ואמר ברוך אלקים אלוהי ישראל שברך בדברי תורה ובדברי חכמים, שדברי תורה ודברי חכמים קיימים הם לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר (קהלת יא

א) שלח לחמך על פני המים ועוד כתיב [משלי י ב] וצדקה תציל ממות עכ"ל. ונהנה מרן שליט"א מראיה זו. (הלי' תשובה הללי נפשי עמי ל"ה)

ליזהר במעשר

באחד מכינוסי ירחי כלה של אנשי אגודת ישראל באמריקה ישבו מסלתה ומשמנה של היהדות החרדית באמריקה ובהם גבירים ידועי שם, וגם שם נשמעו טענות ומענות על הפסדי הענק שהיו לאחרונה לגבירים אלה. פנה מרן שליט"א אל הטוענים ושאל אותם, האם הפרשתם מעשר כראוי? אתם אלו הטוענים שהפסדתם עשרות ומאות מליוני דולרים, האם הקפדתם תמיד להפריש את כל המעשר שהייתם חייבים. - והגבירים החלו לגמגם. אז למי יש לכם טענות - הקשה מרן שליט"א, הרי אתם גרמתם לעצמכם את ההפסדים הגדולים! אם הייתם מפרישים את כל המעשרות כדבעי זה לא היה קורה לכם. (ברכי נפשי ויקרא עמי תרכז)

לפתוח שערי רחמים

כשמגיעים אנשים בעת צרה לרבנו שליט"א ומבקשים להתחזק בהנהגת מדה טובה שתעורר עליהם רחמים, ונפשו בשאלתם באיזו מידה להחזיק. עונה שהעצה הראויה היא להיות דבוק במדת החסד והרחמים, וזה עפ"י דברי הגר"א (מובא בסיפור על השיבנו אבינו) ... בן קיש שהקיש על דלתי רחמים נגד תורה ועבודה וג"ח, תפלה במקום עבודה ובמה הקיש על דלתי רחמים ע"ד שאמרו רז"ל ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, שני דלתות ברא הקב"ה אחד בלב השמים ואחד בלב האדם וכאשר הקיש בדלת התחתית ורחמיו על הבריות. נפתחין דלתות השמים וזהו תשובה שלמה ממטה למעלה וממעלה למטה כאמור. ולכן אמר רבנו שאדם יעורר ויתן צדקה, אז ה' יפתח שער מלמעלה ויזכה לישועה. (כ"ת)

לעמוד לפני גבאי צדקה

התבטא רבנו על הרב מנחם פרצוביץ ז"ל שהיה גבאי צדקה גדול, שהוא גבאי צדקה אמיתי שצריך לקום לכבודו, [וכמבואר בפתחי תשובה רנ"ו סק"א שצריך לעמוד לפני גבאי צדקה הגובה לש"ש]. (קו' ומתורתך תלמדני עמי י)

לפרנס משלו

איתא בגמ' ב"ב יא, א תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו רבי פרנסני אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים עמד ופרנסה משלו, לימים חלה ונטה למות, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו, מיד קרעו לו גזר דינו. תנא הוסיפו לו עשרים ושנים על שנותיו. ואמר רבנו שכדי לזכות באמת להצלה ממות בכח צדקה צריך שיתן דוקא משלו, והיינו שלא נתן מהכסף הרגיל של צדקה שהיה לו, אלא נתן מחלקו וכספי משפחתו, וזה נתן לו את הזכות לחיות. (כ"ת)

הקושי בנתינת צדקה

אמר רבנו: עניות תמיד יותר טובה, לפי שרוב האנשים לא נוהגים בעושרם במאת האחוזים כמו שצריך, כי קשה מאד לנהוג במאת האחוזים, והנה פעמים אני שואל אנשים גבירים אם הם מפרישים חומש או מעשר, והם אומרים שבדאי שהם נותנים. אבל כשהם בודקים באמת הם רואים שאינם מגיעים לא למעשר וק"ו לא לחומש. ומסופר על ר' ישראל מסלנט שאשתו רכשה כרטיס לוטו וכששמע מזה אמר לה 'דין ודברים אין לי בנכסיך בפירותיהם ובפירות פירותיהם עד סוף העולם', לפי שחשש איך יכול לחלק את הצדקה ולפרנס את כל עניי עירו - קובנה כדן, וכי יכול לדאוג לכל נצרכי קובנה? (ביאורי רבנו לאגרת הגר"א עמי שב)

הרי זה צדיק גמור

כתב רבינו בחיי (דברים ו, טז) יזהיר הכתוב שלא ינסה האדם להקב"ה לאמר אעבוד הש"י ואראה אם יצליחו עניי וכי' אלא שיגמור בלבו לעבדו עבודה שלמה מאהבה בין יצליח בין לא יצליח וכי'. והנה בב"ב י' ב' איתא שהנותן צדקה ע"מ שיחיה בני הרי זה צדיק גמור וזה דוקא בישראל ולא בגוי. ופרש"י שישראל דעתן לשמים בין יחי' בין לא יחי' אינו מהרהר אחר מדת הדין אבל עכ"כ אינו נותן אלא ע"מ כן ואם לאו מתחרט. והבית הלוי בפרשת תרומה מפרש עוד שישראל המאמין בה' כשנותן בשביל שיחיו בניו הרי גם זה הוא רצון ה' שיחיו מאמיניו ויהי' להם כל טוב. ונמצא דכוונתו הוא ג"כ מצוה ע"י שולפירושו אם ישראל יתן צדקה כדי שיקבל דבר שאינו מצוה בכהאי גוונא אינו נקרא צדיק גמור. (אילת השחר דברים עמי מ"ח)

כסף שיפדה את עצמו

אמר רבנו: הנה הקב"ה נותן כסף לבן אדם כדי שיהיה לו במה לפדות את עצמו, ולעשות בהם צדקה ומצוות. ומה הולך בן אדם ועושה עם הכסף, שטויות, קונה בזה ארונות יפים וכדו'. (קו' צדיק כתמר יפרח) ורגיל רבנו להביא את המובא בספר שערי רחמים עמי י"ג בשם הגר"א וז"ל הודיעו בעמים עלילותיו, ומה הן עלילותיו רחום וחנון אך אפים וכו', כמו שאמרו המתחייב מיתה מִזְמַן לו הקב"ה עני ונותן לו צדקה, וצדקה תציל ממות. וכן כי יתן הקב"ה איזה טובה מהטובות לאיש ישראל, ואח"כ מחסרהו הטובה ההיא, בכדי להמציא מזור למחלתו, היינו דבר שיכפר לו עונו בעוה"ז, עכ"ל. [וע"ע באילת השחר שבת ק"ד ע"א שדקדק בדברי הגר"א שאין הכונה דוקא שהעני מבקש ממנו כסף, אלא הוא רק נמצא שם ומזדמן לשם]

צדקה מחיים

ביומה האחרון של הרבנית ע"ה הזכירה איזה צדקות שהיתה רגילה לתת וביקשה שיתנו אותם, ורבנו הזדרז לשלוח את הצדקות כמה שעות לפני פטירתה, כי אמר שהצדקה שהיא עצמה נותנת בחייה חשוב הרבה יותר מאשר יתנו היוורשים אחרי הסתלקותה. (קו' צדיק כתמר יפרח)

הלכתא רבתא לשבתא

משיעורי הגאון רבי בן ציון פלמן שליט"א

להניח כלי תחת המים שיוצאים מהמזגן

יש שרצו להתיר להניח כלי כדי לקבל המים אם יכניס תחילה לכלי מים של היתר מהברז שאינם מוקצים ואח"כ יניח הכלי עם המים שבו תחת המזגן לקבל את מי המזגן דבכה"ג מי המזגן מתבטלים במים המותרים וממילא לא הוי מבטל כלי מהיכנו וכדאיתא בשו"ע סי' ש"כ סעי' ב'. **אולם הגר"א** **שטיינמן שליט"א** אמר דדבר זה יש לאסור, דהנה המ"ב שם ס"ק י"ב כתב וז"ל, ואע"ג דלאחר השבת יהיה לו היתר וק"ל דדבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל ה"מ באיסור שהיה ניכר תחלה בעין ואח"כ נתערב משא"כ בזה כל מעט ומעט שיוצא נתערב תיכף ונתבטל בששים בין ההיתר שהיה בו מכבר ואין חל עליו שם איסור ולפי"ז אם הענבים מונחין בפני עצמן והיין זב מהם במדרון ויורד לתוך יין שהיה שם כבר מער"ש אסור כל היין להסתפק ממנו משום דבר שיש לו מתירין שהרי מקודם שנתערב היה בעין וניכר ספר התרומה בסימן רכ"ג ע"כ, ולפי"ז בנד"ד נמי כיון דכשירידים מי המזגן הם בפני"ע והמים זב מהם במדרון ע"י צינור דק או שהמים זב באוויר לתוך כלי ואז הם בעין וניכר קודם שנתערב במים שאינם מוקצים א"כ נימא דאפילו באלף לא בטיל כיון דיש לו מתירין לאחר השבת וכיון שכן יהיה אסור להניח שם כלי אף אם יש בו מים שאינם מוקצים משום דהוי מבטל כלי מהיכנו כיון דמי המזגן לא מתבטלים למים, ותו הוה הכלי בסיס לדבר האסור ולהתיר לטלטל הכלי משום דהוי בסיס לדבר האסור והמותר זה אינו משום שאף שהמים בעצמותם לא נהפכו לאיסור מ"מ אחר שאי אפשר להשתמש כלל במי ההיתר שבכלי א"כ ההיתר אינו חשוב יותר מהאיסור ותו הוי כבסיס לדבר האסור בלבד ואסור לטלטלו.

אך הוסיף דמ"מ יש כמה אופנים דשרי, א' אם יקח קערה גדולה שיכנס בתוכה מי המזגן ויקח עוד קערה קטנה המלאה מי היתר שאינם מוקצים ויניח בתוכה, היינו לתוך הקערה הגדולה, דבזה רשאי לטלטל הקערה הגדולה כיון שמונח שם גם מים של היתר וחשיב שמטלטל כלי שמונח שם היתר ואיסור ותו לא חשיב שמבטל כלי מהיכנו כיון שיכול להשתמש עם המים המותרים שבכלי דאין זה מעורב עם מי המזגן. ב' אם זה כלי שעומד תמיד לקבל את המים מהמזגן, דיעוי' בשפ"א בשבת דף מ"ב ב' שכתב שאם זה כלי המיוחד לקבל את המוקצה אין בו משום ביטול כלי מהיכנו שהרי זה מיוחד לזה ואינו מבטל כלום. (עמ' רס"ט)

יומא דהילולא – הגאון הגדול רבי ברוך רוזנברג זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה נלב"ע א' אדר תשס"ד

הגאון ר' ברוך גדל בילדותו ובערותו בעיר בריסק, והיה רגיל לספר על רבנו שכבר בהעיר בריסק, התמדתו המפורסמת, היתה תדיר לשם דבר. והיה הדבר לפלא כיצד ילד צעיר נוטש חיי שעה ומשקיע את עיקר מאווייו ושאיפותיו בכל עת לרכוש ידיעות בש"ס ופוסקים, ביגיעה עצומה עד תמצית דמו וחלבו, וברציפות מדהימה.

לאחר שנים שנפגשו שוב בבני ברק, היו נפגשים כל שבת לפני מנחה ומשוחחים בדברי תורה ומוסר יחד עם בן עירם הנוסף הגאון רבי שלום שפירא זצ"ל. ובמכתב הסכמה לס' תנובות שדי כ' רבנו: הן הביא לי הרה"ג ר אברהם בן ידידי הגה"ג רבי ברוך רוזנברג ראש ישיבת סלבודקה אשר בבני ברק ספר על סוגית הש"ס ובשם תנובות שדי יקרא....

הספד רבנו על הגר"ב

וכשנלב"ע הגאון רבי ברוך זצ"ל ברי"ח אדר תשס"ד, ספד לו רבנו הספד נשגב לפני מיטתו בהיכל ישיבת סלבודקה ואלו דבריו: וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'. אי אפשר להכיר את גדלותו של אדם, יש הרבה דברים שאי אפשר לדעת על אדם ועל גדלותו. חז"ל אומרים שהקב"ה שש ושמח בבוא אליו נפש נקי וצדיק, וכי חסר להקב"ה צדיקים בעוה"ב שהוא שש ושמח כשמגיע צדיק, אלא הקב"ה שולח נשמה לעוה"ז, נשמה חצובה מתחת כסא הכבוד, אין הוא יודע איך אדם יעבור את העוה"ז, יש כ"כ הרבה סיכונים, והרי הן בקדושו לא יאמין, אבל לאחר שאדם עבר את שנותיו בעוה"ז והכל דרך יושר, הקב"ה שש ושמח כשרואה את הנשמה שעברה את העוה"ז כפי שהקב"ה רוצה, וזה קשה ביותר, שהרי כמה קשה שלא להיכשל בענינים שבין אדם לחבירו, וכשעוברים את העוה"ז ובלי לפגוע בזולת זה נפש נקי וצדיק, וזה היה הנפטר שלא פגע באדם וזה נפש נקי וצדיק. הקב"ה יעזור שבזכותו יתרבו לומדי תורה, ומלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים ובלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים.

הת"ת דבריסק

אגב דעסקינא בזכרו של הגר"ב זצ"ל בנו"ע להביא מדברי רבנו על הת"ת דבריסק, שזקנו של הגר"ב ה"ה ר' מיכל היה מהבוחנים שם. שח רבנו: בעניני חינוך היה מרן הגר"ז משקיע רבות בהיותו רבה של בריסק, והוא ה"י מלוה את החיידר וקבע באיזה פרק יתחילו את הגמ'. ולדוגמא ציין רבנו שנדמה שבגיל שבע התחילו ללמוד גמ', והתחילו בפרק המניח, ופרק איזהו נשך למדנו שהייתי בגיל עשר. וכן סיפר רבנו שהיה הגר"ז נכנס לפעמים לבחון בחיידר. ואני זוכר שפעם נכנס לבחון יחד עם הגי"ר מיכל ראשעס [שהיה מגדולי הדור ופאר חסידי ראדזין]. ושמענו שכשבחן מרן הגר"ז את הכיתה שלמד בה רבנו [כשהיה בכיתה ח', והוא בן י"א שנים] התפעל ביותר משני ילדים, א' זה היה רבנו, והשני בשם זלאטס. (כת"ת)

העלון יוצא ללא מטרת רווח, ואפשר לצלם לזיכוי הרבים בלבד.

להערות הארות הוספות מנויים ורעיונות ניתן לפנות keailtarog@gmail.com

לתרומות הנצחות והפצה ניתן לפנות ל 0527680034 בשעות בין הסדרים

לעילוי נשמת הרבנית זהבה גולדה לוי"ן ע"ה בת הר"ר פישל הכהן ז"ל